



5 Een onbekende trekvogel

KADER ABDOLAH

Vooraf

Kader Abdolah is het pseudoniem van Hossein Sadjadi Ghahmaghami (1954). Hij werd vervolgd vanwege zijn verzet tegen het fundamentalistische Khomeiny-bewind in Iran. Hij vluchtte en kwam in 1988 naar Nederland. Hij studeerde een tijdje Nederlands aan de universiteit. In 1993 verscheen zijn verhalenbundel *De adelars*, die bekroond werd met de Gouden Ezelsoor, de prijs voor het best verkochte debuut van het jaar. Kader Abdolah schrijft columns in *de Volkskrant* en publiceert verhalen en romans. Hij schrijft vooral over hoe moeilijk het is tussen twee culturen te leven en niet bij de westerse cultuur te horen. Ook in het verhaal hierna gaat het over een buitenlander die in Nederland woont en werkt, maar er toch niet bij lijkt te horen.

Kader Abdolah heeft verschillende verhalenbundels en een roman gepubliceerd. Zijn werk is gemakkelijk te lezen, omdat hij korte, eenvoudige zinnen gebruikt. Als dit verhaal uit *De adelars* (1993) je bevalt, kun je ook ander werk van hem proberen. Bijvoorbeeld: *De meisjes en de partizanen* (1995), *De reis van de lege flessen* (1997), *Mirza* (1998), *Spijkerschrift* (2000), *De koffer* (2001) en *Een tuin in de zee* (2001), columns uit *de Volkskrant*.

Een onbekende trekvogel

Ik werk in het natuurmuseum. Tijdelijk, om werkervaring op te doen. Je kunt niet gewoon thuis blijven zitten. Ik heb tientallen keren gesolliciteerd. Maar ik ben buitenlander en politiek vluchteling. Buitenlanders zijn bekend in Nederland, maar een politiek vluchteling is een vraagteken. Ik wist dat er geen baantje voor mij was. Je moet blijven zoeken, anders word je gek.

Ik werk met Gerrit. Hij is altijd met vogels bezig. Dode vogels. Hij zet ze op. Hij meet schedels, oogkassen, dijbenen, scheenbenen, snavels, kortom, alles van dode vogels.

Er komen wel eens mensen bij de potier die een dode vogel op straat hebben gevonden. De potier roept Gerrit dan naar de balie en ik ga altijd mee. Gerrit kijkt alleen naar de handen van de mensen waar de vogel, met zijn kop naar beneden, in ligt. Hij bergt alle dode vogels in de kelder op. In een oude diepvries. De kelder is heel erg oud, donker en benauwd. Het plafond is te laag. Je moet gebogen lopen, met je hoofd naar beneden. Er zijn verschillende opgezette vogels die aan hun poten aan het plafond opgehangen zijn.

Er is ook een versteende vogel die tegen de muur staat. Hij kijkt altijd met huilende ogen naar mij.

'Een onbekende vogel,' zegt Gerrit.

Gerrit heeft mij nog nooit recht in de ogen gekeken. Hij weet nog niet wie ik ben en waar ik vandaan kom. Maar ik heb hem in deze korte tijd leren kennen. Ik weet dat hij wacht op een vogel, een zeldzame vogel met groene ogen. Maar tot nu toe heeft hij alleen gewone vogels ontvangen. Gewone vogels die 's morgens, en 's middags en 's avonds langs de bewolkte hemel van de stad vliegen.

Ik heb een hekel aan opgezette vogels, maar ik doe altijd met Gerrit mee. Ik moet eigenlijk met hem samenwerken. Er is geen andere plek voor mij. Ik heb veel dingen van hem geleerd. Nu kan ik de kunstogen in de oogkassen monteren en weet ik welke van die glazen ogen passend zijn voor een kraai en welke voor een zeldzame vogel met groene ogen.

Vorige week zondag heb ik aan het eind van de dag een heel grote vogel in de buurt van onze woning gevonden. Nee, niet gevonden, maar ontmoet. Er vloog een rij trekvogels in V-vorm over.

Ik bleef kijken. Ik houd van vogels die van ver komen. De vogel die vooropvloog had een probleem. Hij kon niet meer. Hij deed zijn best, maar het ging niet. Plotseling viel hij. Kop naar beneden en poten naar boven. Hij viel in een bevroren plas. Ik rende naar hem toe. Moizaam ademhalend keek hij naar mij, met zijn groene ogen vol tranen. Na een paar laatste stuip trekkingen ging hij dood. Wat voor soort vogel was het? Waar kwam hij vandaan? Ik wist het niet. Alleen Gerrit zou die dingen weten. Hij moest naar het museum. Ik nam hem mee.

Gerrit deed de diepvries open. Het stonk. De doden lagen door elkaar. Bevroren ogen en veren van vogels. Hij stopte hem erin.

'Waar heb je hem gevonden?' vroeg Gerrit.

'Ik heb hem niet gevonden, maar ontmoet. Gezien.'

'Waar heb je hem gezien?'

'In de lucht. In de bevroren hemel boven onze woning.'

'In de lucht? Was hij niet dood?'

'Nee. Hij vloog met de andere mee.'

'Andere? Waar zijn de andere?'

'Ze vlogen huilend door.'

Gerrit dacht een poosje na.

'Misschien een afgedwalde trekvogel,' zei hij toen. 'Ze trekken altijd naar het zuiden, maar soms, heel soms, met slecht weer, kunnen ze afdwalen. Ik ben er niet zeker van. Ik moet hem prepareren. Er zijn veel te veel dingen die moeten gebeuren.'

Hij prepareerde hem. Ik deed er niet aan mee. Hij mat alles op. Hij las verschillende teksten, maar er was geen enkele bekende aanwijzing in de boeken. Geen foto. Geen naam. Geen adres. Geen familie.

Een paar dagen lagen de botten, de veren, en de schedel op het bureau van Gerrit. De vierde dag ruimde hij alles op en deed het in een plastic zak. Hij gaf hem aan mij.

'Onbekend,' zei Gerrit.

Ik verliet het museum met de plastic zak. Buiten regende het. Er vloog een rij trekvogels over, in V-vorm. Maar er was geen begeleider bij.

Moelijke woorden

afdwalen	-	van de goede richting raken
dijbeen	-	bovenbeen
oogkas	-	oogholte
schedel	-	kop; hier: van de vogel
scheenbeen	-	onderbeen
stuiptrekking	-	krampachtige beweging
trekvogel	-	vogel die in de winter naar warme gebieden vliegt
zeldzaam	-	bijzonder, iets dat weinig voorkomt

Vragen en opdrachten

Beantwoord de volgende vragen en schrijf de antwoorden op. Probeer de tekst zoveel mogelijk zonder woordenboek te lezen en zoek alleen woorden op als het echt nodig is.

- 1 Wat gebeurt er precies in dit verhaal?
- 2 De sfeer in *Een onbekende trekvogel* is niet erg positief en een beetje somber. Schrijf minimaal vier woorden of zinnen op waaruit dat blijkt.
- 3 De ikfiguur in het verhaal voelt zich verbonden met de trekvogels. Welke overeenkomsten zijn er tussen de trekvogels en de politiek vluchteling?
- 4 Vind je de vergelijking tussen de trekvogels en de politiek vluchteling een goede vergelijking?
- 5 Vind je het een mooi verhaal? Kun je uitleggen waarom? Denk na over het verhaal en bespreek je mening met anderen.



6 Zet de woorden op de juiste plaats in de tekst en pas eventueel de vorm aan.

*buigen - komen ... bij - kijken ... naar - meegaan - opbergen -
ophangen - roepen ... naar - vinden*

Er _____ wel eens mensen _____

de portier die een dode vogel op straat hebben

_____. De portier _____

Gerrit dan _____ de balie en ik

_____ altijd _____. Gerrit

_____ alleen _____ de handen

van de mensen waar de vogel, met zijn kop naar beneden, in

ligt. Hij _____ alle dode vogels in de kelder

_____. In een oude diepvries. De kelder is

heel erg oud, donker en benauwd. Het plafond is te laag. Je

moet _____ lopen, met je hoofd naar bene-

den. Er zijn verschillende opgezette vogels die aan hun poten

aan het plafond _____ zijn.

6 Nepiprofo

J.M.A. BIESHEUVEL

Vooraf

Maarten Biesheuvel (1939) is een heel bijzondere schrijver. Hij heeft alleen verhalen geschreven en de meeste van die verhalen zijn sterk autobiografisch. Al op zijn zestiende ging hij van school om op zee te gaan varen. Daarna ging hij studeren. Hij is ook een tijd opgenomen geweest in een psychiatrisch ziekenhuis. Zijn verhalen gaan over zijn leven met zijn vrouw, vrienden en poezen, maar ook over zijn ervaringen op zee en in de psychiatrische kliniek. Altijd ontstaat er in zijn verhalen een soort chaos, waarin de hoofdpersoon (Biesheuvel zelf of iemand die daar wel heel sterk op lijkt) orde probeert te creëren.

Het verhaal 'Nepiprofo' komt uit *Slechte mensen* (1973). Ander werk van Biesheuvel is onder meer *In de bovenkooi* (1972), *De bruid* (1981), *De steen der wijzen* (1983), *De angstkunstenaar en andere verhalen* (1987) en *Een overtuiging mens en andere verhalen* (1988). In 1989 verscheen *Vijftig verhalen van J.M.A. Biesheuvel*.

De hoofdpersoon in het gekozen fragment werkt tijdelijk in een zandstralerij in Voorschoten, een bedrijf waar metalen voorwerpen schoon worden gemaakt door er hard zand tegenaan te spuiten. Hij krijgt ruzie met een collega en neemt wraak.

- 4 Als Anton de stem van de vrouw hoort, voelt dat 'alsof plotseling een groot gevaar werd afgewend'. Waarom denk je dat Anton opgelucht is als hij haar stem hoort?
- 5 Wat is 'de illegaliteit'?
- 6 In de twee laatste zinnen van het fragment zegt Anton: 'maar als dat zo is, dan is ... dan is nooit iemand schuldig. Dan kan iedereen maar doen.' Wat bedoelt hij daarmee?
- 7 Lijkt het je een aantrekkelijk boek om helemaal te lezen? Waarom wel of waarom niet?

13 Een kinderspiegel

JUDITH HERZBERG

Vooraf

Judith Herzberg (1934) is een bekende Nederlandse dichteres. Vanaf de jaren zeventig heeft zij ook veel geschreven voor toneel, televisie en film. Vaak gaan haar teksten over persoonlijke ervaringen die zij op een heel eigen manier weergeeft. In haar werk gaat het vaak om kleine dingen, die ze door heel precieze beschrijvingen heel belangrijk maakt. Voor haar poëzie en toneelwerk heeft ze verschillende literaire prijzen gekregen.

Een paar van haar boeken: de dichtbundels *Zeepest* (1963) en *Beemdgras* (1968). Het gedicht 'Een kinderspiegel' komt uit *Strijklicht* (1971). Daarnaast schreef Judith Herzberg ook het filmscenario *Charlotte* (1981), het toneelstuk *Leedvermaak* (1982) en *Teksten voor toneel en film* (1991). Als je geïnteresseerd bent in poëzie, kun je ook eens gaan bladeren in de bekende bloemlezing *Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de t/m de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten* (2004) die door Gerrit Komrij is samengesteld.



Een kinderspiegel

'Als ik oud word neem ik blonde krullen
ik neem geen spataders, geen onderkin,
en als ik rimpels krijg omdat ik vijfzig ben
dan neem ik vrolijke, niet van die lange om mijn mond
alleen wat kraaienpootjes om mijn ogen.

Ik ga nooit liegen of bedriegen, waarom zou ik
en niemand gaat ooit liegen tegen mij.

Ik neem niet van die vieze vette
grijze pieken en ik ga zeker ook niet
stinken uit mijn mond.

Ik neem een hond drie poezen en een geit
die binnen mag, dat is gezellig,
de keutels kunnen mij niet schelen.

De poezen mogen in mijn bed
de hond gaat op het kleedje.

Ik neem ook hele leuke planten met veel bloemen
niet van die saai sprieten en geen luis, of zoiets raars.

Ik neem een hele lieve man die tamelijk beroemd is
de hele dag en ook de hele nacht
blijven wij alsmaar bij elkaar.'



Moelijke woorden

keutel	-	harde, ronde poep; hier: van de geit
kraaienpootje	-	rimpeltje bij je ogen
luis	-	kleine beestjes die op bladeren leven
onderkin	-	vet onder de kin, waardoor je een soort dubbele kin lijkt te hebben
pieken	-	haar dat in plukken hangt
spatader	-	zichtbare, blauwe ader die dikker is geworden door de druk van het bloed
sprieten	-	plant die uit dunne stengels bestaat

Vragen en opdrachten

Beantwoord de volgende vragen en schrijf de antwoorden op. Probeer de tekst zoveel mogelijk zonder woordenboek te lezen en zoek alleen woorden op als het echt nodig is.

- 1 Het gedicht bestaat uit vijf strofen. Een strofe is een groepje regels die bij elkaar horen; strofen worden van elkaar gescheiden door een witregel. Schrijf in het kort op waar elke strofe over gaat.
- 2 Kun je bedenken waarom er aanhalingstekens om het gedicht heen staan?
- 3 De verteller in het gedicht is hoogstwaarschijnlijk een meisje. Zij stelt zich voor hoe ze alles later zal gaan doen. Is dat realistisch? Wat vind je zelf van haar ideeën?
- 4 Wat vind je van dit gedicht? Vind je het een mooi of grappig gedicht of juist niet? Bespreek eventueel met medecursisten wat zij van het gedicht vonden.
- 5 Lees het gedicht een paar keer goed door en zoek de woorden die je echt niet begrijpt op in een woordenboek. Probeer het gedicht hardop aan jezelf voor te lezen. Je ziet dat het

gedicht niet rijmt, maar als je het een paar keer hardop voorleest, zul je merken dat er wel een bepaald ritme in zit.

- 6 Probeer nu zelf (of met iemand samen) een gedicht te schrijven. Het onderwerp mag je helemaal zelf kiezen.

14 Het Bureau 2, Vile handen

J.J. Voskuil

Vooraf

Voskuil (1926) werd eigenlijk pas echt bekend met de publicatie van de romancyclus *Het Bureau*. De roman bestaat uit zeven delen, die van 1996 tot 2000 zijn verschenen. Het is ook de grootste roman ter wereld, ruim 5000 bladzijden! Voskuil beschrijft erin hoe de hoofdpersoon Maarten Koning zijn hele leven tot aan zijn pensioen op het Bureau werkt en wat hij daar meemaakt. Net als Voskuil zelf deed op het Meertens Instituut, doet Maarten Koning wetenschappelijk onderzoek naar volksgebruiken. Het Meertens Instituut is een wetenschappelijk instituut waar de Nederlandse taal en cultuur wordt bestudeerd en beschreven. *Het Bureau* was een echte bestseller en naar elk deel werd met spanning uitgekeken. Er is ook veel over de roman geschreven. Heel belangrijk is dat het een sleutelroman is. Dat betekent dat de personen die erin voorkomen, in werkelijkheid ook bestaan en op het Meertens Instituut werken. Alleen de namen zijn veranderd in het boek. Het werd echt een sport te weten te komen wie nu precies wie is in *Het Bureau*. Het is eigenlijk heel bijzonder dat dit boek zoveel succes had. Het gaat immers over het dagelijks leven van één persoon en zijn werk op een heel gewoon kantoor. Maar dat was waarschijnlijk juist een belangrijke reden voor het grote succes: voor veel mensen was het heel herkenbaar.

Een grote romancyclus als *Het Bureau* is wel wat erg veel om mee te beginnen, maar Voskuil heeft ook *De moeder van Nicolien*

Moelijke woorden

- neerkwakken
de pest hebben aan
roeimachine
- met kracht laten vallen
- een vreselijke hekel hebben aan
- apparaat waarmee je thuis roeibewegingen kunt maken om je conditie te verbeteren
- turfhok
tussendeur
- ruimte waar vroeger turf (brandstof voor de kachel) werd bewaard
- deur tussen voor- en achterkamer

Vragen en opdrachten

Beantwoord de volgende vragen en schrijf de antwoorden op. Probeer de tekst zoveel mogelijk zonder woordenboek te lezen en zoek alleen woorden op als het echt nodig is.

- 1 Waarom wil Nicolien absoluut geen roeimachine in huis?
- 2 Wat is een patsjer? Zoek het woord eventueel op in een woordenboek.
- 3 De ruzie begint heel kalm, maar wordt steeds erger en heftiger. Aan welke woorden in de tekst kun je dat zien?
- 4 Waarom wil Nicolien dat hij ook een roeimachine voor Frans gaat kopen?
- 5 Na de witregel wil Nicolien dat Maarten gaat roeien. Waarom wil ze dat?
- 6 Wat is Maartens reactie hierop? Is hij alweer in een goed humeur? Noem de woorden waaraan je dat kunt zien.
- 7 Wat vind je van het onderwerp van de ruzie en wat vind je van de manier waarop ze ruzie maken? Wie is het meest boos en wie wint er uiteindelijk?
- 8 Maak je zelf ook wel eens ruzie op deze manier of ken je iemand die zo ruzie maakt? Beschrijf dan hoe dat gaat.

15 Het bittere kruid

MARGA MINCO

Vooraf

Marga Minco (1920) werd geboren als Sara Minco. Ze is van joodse afkomst. In de Tweede Wereldoorlog zijn haar ouders opgepakt en weggevoerd door de Duitsers, maar zelf kon zij net op tijd ontsnappen. De rest van de oorlog woonde zij op verschillende adressen en daar kreeg ze haar nieuwe voornaam *Marga*. Als enige van haar hele familie overleefde Marga Minco de oorlog.

Het is dus niet zo vreemd dat de Tweede Wereldoorlog in haar werk een heel grote rol speelt. In 1957 publiceerde zij *Het bittere kruid*, een autobiografisch boek waarin zij haar eigen ervaringen tijdens de oorlog beschreef. In het boek wordt duidelijk hoe de maatregelen van de Duitsers steeds verder gingen en wat dat voor de mensen betekende. Ook kun je erin lezen dat veel mensen niet alles even serieus namen en dachten (of misschien vooral: hoopten) dat het allemaal wel mee zou vallen. Andere boeken van Marga Minco zijn onder meer *Verzamelde verhalen 1951-1981* (1982), *De val* (1983) en *Nagelaten dagen* (1997).



Het bittere kruid

Als kinderen werden mijn zusje en ik, wanneer we uit school kwamen, nogal eens door andere kinderen uitgescholden. Dikwijls gebeurde het dat ze ons aan het eind van de Kloosterlaan stonden op te wachten. 'Kom maar mee,' zei Bettie dan altijd ferm en ze greep mij bij de hand. Ik stelde wel eens kleintjes voor, een andere weg in te slaan of om te keren. Maar zij stapte door, mij met zich mee trekkend, recht op de scheldende troep af. Met haar schooltas links en rechts om zich heen staand, baande mijn zusje zich een weg door de zwerm kinderen, die ons van alle kanten stompten en duwden. Ik vroeg mij vaak af, waarom wij anders waren.

'De meester zegt, dat joden slechte mensen zijn,' zei een buurkind, dat op een katholieke school was, eens tegen mij. 'Julie hebben Jezus vermoord.' Ik wist toen nog niet wie Jezus was. Ik heb mijn broer eens zien vechten met een jongen die niet ophield 'vuile jood' te roepen. Hij hield zijn mond pas toen Dave hem tegen de grond had geslagen. Met een bloedend hoofd kwam hij binnen. Mijn vader wees ons daarop een litteken aan zijn slaap, waar een jongen – in zijn schooltijd – een spijker overheen had gehaald. 'Bij ons in Twente werd ook gescholden,' zei hij.

Ik had een vriendinnetje dat mij geregeld kwam halen om naar school te gaan. Ze heette Nellie en ze was witblond. Ze bleef altijd bij ons voor de deur staan. Ze kwam nooit binnen. Als de deur open stond, keek ze nieuwsgierig de gang in. 'Hoe ziet het er bij jullie uit?' vroeg ze op een dag.

'Kom maar kijken,' zei ik.

Maar ze durfde niet, want haar moeder had haar verboden bij joden naar binnen te gaan. Ik was toen al op een leeftijd dat ik er om lachen moest. Ik was elfjaar. Ik zei dat mijn vader alle kinderen opat en dat mijn moeder er eerst soep van kookte. Sindsdien kwam ze stiekem, zonder dat haar moeder het wist, bij ons thuis.

Ouder geworden, merkten wij van dit alles nauwelijks meer iets. Kinderen beneden de tien zijn vaak wreder dan volwassenen. Wel herinner ik mij dat we een dienstmeisje hadden, dat eerst aan de pastoor toestemming moest vragen om bij ons te dienen. De pastoor vond het goed; ze hoefde zelfs op vrijdag geen vis te eten. Dat was voor haar een buitenkans, want vrijdagsavonds werd er bij ons zeer uitgebreid gegeten en er kwamen allerlei vleesgerechten op tafel.

Mijn vader was een vroom man, gesteld op een huishouding waarin de joodse wetten en rituele gebruiken gehandhaafd werden. Het moet voor hem pijnlijk geweest zijn te zien hoe wij ons daar hoe langer hoe meer aan onttrokken als gevolg van onze omgang met niet-joodse vrienden en vriendinnen, en om overal aan mee te kunnen doen. Voor Dave was dat het moeilijkst. Hij was de oudste en hij moest met alle wetten breken. Hij maakte het voor ons zusjes gemakkelijk. Ik weet nog hoe ik met een vriend in een automatiek voor het eerst een konijnbouwje at. Ik deed iets dat streng verboden was. Voor ik mijn tanden er in zette, aarzelde ik even, zoals je dat doet als je voor het eerst in het seizoen aan de rand van het zwembad staat. Maar als je doorzet heb je er de tweede keer al minder last van. Onder de bezetting kreeg het woord 'verboden' een andere betekenis voor ons. Het was verboden in cafés en restaurants te komen, in schouwburgen en bioscopen, in zwembaden en parken; het was verboden een fiets te hebben, een telefoon, een radio. Er werd zoveel verboden.

Wanneer ik inderdaad nog een klein meisje geweest was, zou ik me beslist hebben afgevraagd of het nu toch was omdat we Jezus vermoord hadden. In het eerste jaar van de oorlog werd ik ziek. Ik moest kuren in de tijd dat mijn ouders naar Amersfoort verhuisden en bij mijn broer gingen inwonen, die intussen getrouwd was.

Ik lag in het paviljoen van een Utrechts ziekenhuis en het werd me verboden uit bed te komen. Voor mij maakte de stand van de oorlog plaats voor de stand van mijn bezinking. Het onderscheid dat de doktoren en verpleegsters ten aanzien van ons patiënten maakten, was dat tussen ernstige en minder ernstige graden van t.b.c. Misschien was het daarom dat ik het kuren niet zo erg vond als wanneer ik het in een normale tijd had moeten doen. Alleen op de bezoeken waren het de oorlog en de nieuwe maatregelen die aan mijn bed zaten. Maar het was of ik daar niet onder viel, of het een andere wereld betrof.

Toen mijn toestand verbeterde, kon ik mij er niet meer aan onttrekken. Ik wist dat ik bij het verlaten van het ziekenhuis midden in de Kloosterlaan zou stappen, dat de troep scheldende kinderen op me stond te wachten en dat ik er weer doorheen zou moeten.



Moelijke woorden

automatiek	-	winkel waar je warme snacks uit een automaat kunt kopen
bezetting	-	hier: de periode waarin de nazi's Nederland bezet hielden
bezinking	-	waarde van rode bloedcellen
buitenkans	-	onverwachte kans
dienen	-	hier: werken
ferm	-	flink
gesteld zijn op iets	-	iets belangrijk vinden
handhaven	-	volgen
kleintjes	-	voorzichtig, zwakjes
kuren	-	een kuur doen
onderscheid	-	verschil
zich onttrekken	-	niet meer meedoen met iets
aan iets	-	situatie
stand	-	venvelende, lelijke woorden roepen
uitschelden	-	heel gelovig, religieus
vroom	-	

Vragen en opdrachten

Beantwoord de volgende vragen en schrijf de antwoorden op. Probeer de tekst zoveel mogelijk zonder woordenboek te lezen en zoek alleen woorden op als het echt nodig is.

- 1 Hoe oud is de iktfiguur ongeveer, denk je, en hoe weet je dat?
- 2 In dit fragment gaat het vooral over verboden dingen. Welke zaken zijn er allemaal verboden en voor wie?
- 3 Waarom durft het vriendinnetje eerst niet naar binnen en later wel?

4 In de oorlog wordt er veel verboden voor joden. Vraagt de hoofdpersoon zich af of dat is omdat de joden Jezus hadden vermoord?

5 Waarnaar verwijst er in de zin 'Toen mijn toestand verbeterde, kon ik mij er niet meer aan onttrekken.' (eerste zin van de laatste alinea)?

6 Wat wordt er bedoeld met de laatste zin: 'Ik wist dat ik bij het verlaten van het ziekenhuis midden in de Kloosterlaan zou stappen ...'? Licht het ziekenhuis in de Kloosterlaan?

7 Wat vind je van dit fragment? Heb je nu zin gekregen het hele boek te gaan lezen? Beschrijf zo precies mogelijk waarom wel of waarom niet.

16 Dodenrit



Dodenrit

DRS. P

Vooraf

Drs. P is het pseudoniem van Heinz Polzer (1919). Hij is geboren in Zwitserland en kwam in 1922 naar Nederland. Hij is in Nederland heel bekend geworden met zijn humoristische liedjes en vooral ook met de manier waarop hij ze zelf zingt: op een beetje stijve, maar heel komische manier. Drs. P treedt sinds 1996 niet meer op.

Rijm is in zijn liedteksten heel erg belangrijk. De teksten zelf zijn grappig en luchtig. Hij heeft veel cd's gemaakt en die zijn ook echt aan te raden. Het is vooral erg leuk om naar de liedjes van Drs. P te luisteren, zeker als je de tekst erbij hebt. Voor zijn werk heeft hij diverse prijzen ontvangen.

Meer grappige gedichten van verschillende schrijvers vind je in *Ik wou dat ik twee hondjes was* (Amsterdam, 1984), een bundel vol gedichten die allemaal speciaal uitgekozen zijn omdat ze zo leuk zijn.

Het lied *Dodenrit* (1977) gaat over een gezin met kinderen dat per troika (een soort Russische koets) in Rusland op weg is naar de stad Omsk. Het is winter en koud, Omsk is nog ver weg en de tocht gaat door de bossen, waar het gevaarlijk is ...

We rijden met de troika door het eindeloze woud
Het vriest een graad of dertig, het is winter en vrij koud
De paardenhoeven knerssen in de pas gevallen sneeuw
't Is avond in Siberië en nergens is een leeuw

We rijden met de kinderen (al zijn ze nog wat jong)
Door 't eindeloze woud waarover ik zoëven zong
Een lommerijk en zeer onoverzichtelijk terrein,
Waarin men zich gelukkig prijst dat er geen leeuwen zijn

We zijn op weg naar Omsk, maar de weg daarheen is lang
En daarom vullen wij de tijd met feestelijk gezang
Intussen gaat zich iets bewegen in de achtergrond
Iets donkers en iets talrijks, en dat lijkt me ongezond

Ze zijn nog vrij ver achter ons: ik zie ze echter wel
Het is een hele massa en ze lopen nogal snel
En door ons achterna te lopen halen zij ons in
Wat onvoordelig uit kan pakken voor een jong gezin

De donkere gedaanten zijn bijzonder vlug ter been
Ze lopen op vier poten en ze kijken heel gemeen
Ze hebben grote tanden, dat is duidelijk te zien
Het zijn waarschijnlijk wolven, en kwaadaardig bovendien

Al is de toestand zorgelijk, ik raak niet in paniek
Ik houd de moed erin door middel van de volksmuziek
We kennen onze bundel en we zingen heel wat af
Terwijl de wolven nader komen in gestrekte draaf

Het is van hier naar Omsk nog een kleine honderd werst
't Is prettig dat de paarden net vanmiddag zijn ververst
Maar jammer dat de wolven ons nu hebben ingehaald
Men ziet de flinke eeltust die hun uit de ogen straalt

We doen heel onbekommerd en we zingen continu
Toch moet er iets gebeuren onder moeders paraplu
En zonder op te vallen overleg ik met mijn vrouw
'Wie moet er aan geloven?' vraag ik. 'Toe, bedenk eens gauw!'

Moet Igor het maar wezen?' 'Nee, want Igor speelt viool'
'Wat vind je van Natasia?' 'Maar die leert zo goed op school'
'En Sonja dan?' 'Nee, Sonja niet, zij heeft een mooie alti'
Zodat de keus ten slotte op de kleine Pjotr valt

Dus onder het gezang pak ik het ventje handig beet
Daar vliegt hij uit de troika met een griezelige kreet
De wolven hebben alle aandacht voor die lekkere
Nog vierentachtig werst en o wat zijn wij heden blij

We mogen Pjotr wel waarderen om zijn eetbaarheid
Want daardoor raken wij die troep voorlopig even kwijt
Zo jagen wij maar voort als in een gruwelijke droom
Ajo ajo ajo al in die hoge klapperboom

Daar komen die verrekte wolven toch weer aangescheurd
Het is een heel besluit, maar nu is Sonja aan de beurt
Daar gaat het arme kind, zij was zo vrolijk en zo braaf
Nog achtentzestig werst en in Den Haag daar woont een graaf

Ik zit nog na te peinzen en mijn vrouw stort meen'ge traan
En kijk, daar komen achter ons die wolven alweer aan
Dus Igor, 't is wel spijtig, maar jij wordt geen virtueos
Nog tweeënviijftig werst en daar was laatst een meisje loos

Nu Igor is verwijderd hebben wij weer even rust
Maar nee, daar zijn de wolven al, op nog een prak belust
De doodscreet van Natasia snijdt ons pijnlijk door de ziel
Nog zesendertig werst en in een blauwgeruute kiel

Mijn vrouw en ik zijn over, dus we zingen een duet
En als het even mee wil zitten, halen we het net
Helaas, ik moet haar afstaan aan de hongeriige troep
Nu nog maar twintig werst en Hoepelpeop zat op de stoep

Ik zing nu weer wat lustiger, want Omsk komt in zicht
Ik maak een sprong van blijdschap en verlies mijn evenwicht
Terwijl de wolven mij verslinden denk ik: 'Dat is pech
Ja, Omsk is een mooie stad, maar net iets te ver weg'

Troika hier, troika daar
Ja je ziet er veel dit jaar

Troika hier, troika daar
Overal zit paardenhaar

Troika hier, troika daar
Steeds uit voorraad leverbaar

Troika hier, troika daar
Zachtjes stort de Samuvar

Troika hier, troika daar
Met een Slavisch handgebaar

Troika hier, troika daar
Doe het zelf met naald en schaar

Troika hier, troika daar
Is dat nu niet wonderbaar

Troika hier, troika daar
Twee halfom en één tartaar

Troika hier, troika daar
Een liefdadigheidsbazaar

Troika hier, troika daar
Hulde aan het gouden paar

Troika hier, troika daar
Foei hoe suffend staat gij daar

Troika hier, troika daar
Moeder is de koffie klaar

Troika hier, troika daar
Kijk daar loopt een adelaar

Troika hier, troika daar
Is hier ook een abattoir

Troika hier, troika daar
Basgitaar en klapsigaar

Troika hier, troika daar
Flinkgebouwde weduwnaar

Troika hier, troika daar
Leve onze goede tsaar!



Moelijke woorden

Vlug ter been	-	snel kunnen lopen
gestrekte draf	-	snel lopend
eraan moeten geloven	-	iets heel vervalends moeten doen
knersen	-	het geluid dat je maakt als je door de sneeuw loopt
lekkerrij	-	iets lekkers
lommerrijk	-	vol bomen
meen'ge	-	een dichterlijke verkorting van <i>menige; stort meen'ge tranen</i> betekent dus 'huilt veel'
nader	-	dichterbij
onbekommerd	-	zorgeloos
zich gelukkig prijzen	-	blij zijn
spjittig	-	jammer
talrijk	-	veel
troep	-	groep (van bepaalde dieren, zoals wolven, gezegd)
troika	-	Russische koets
werst	-	oude Russische maat voor afstand (1 werst is 1066,78 meter)
wezen	-	zijn
woud	-	bos

Vragen en opdrachten

Beantwoord de volgende vragen en schrijf de antwoorden op. Probeer de tekst zoveel mogelijk zonder woordenboek te lezen en zoek alleen woorden op als het echt nodig is.

- 1 Dit lied bestaat uit welke twee delen. Kun je bedenken wat de functie van elk deel is?
- 2 Waarom zit het gezin te zingen?

- 3 Ze zingen Oudhollandse liedjes. Dat kunnen we zien omdat van die liedjes steeds een heel herkenbare regel of een deel daarvan wordt genoemd. De eerste is bijvoorbeeld: *onder moeders paraplu* en de tweede *o wat zijn wij heden blij*. Daarna volgen er nog vijf. Welke zijn dat? Een hulpmiddel om ze te kunnen vinden is dat de woorden van zo'n liedje zomaar ineens midden in een zin kunnen beginnen, waardoor je als lezer even niet precies weet wat je nu eigenlijk leest.
- 4 Waarom wordt de kleine Pjotr als eerste voor de wolven geworpen?
- 5 Een lied als dit moet natuurlijk rijmen. Kun je in het gedicht voorbeelden vinden van woorden die vooral (en misschien alleen maar) gekozen zijn omdat ze rijmde?
- 6 Probeer nu alleen of in een klein groepje zelf een lied of gedicht te schrijven. Kies een eenvoudig onderwerp. Het hoeft niet lang te zijn en het mag rijmen, maar dat hoeft niet.

17 Nathan Sid

ADRIAAN VAN DIS

Vooraf

Adriaan van Dis (1946) is in Nederland vooral bekend geworden van de televisie. In de jaren tachtig presenteerde hij een boekenprogramma voor de vpro. Vanaf 1974 is hij gaan schrijven. Eerst voor verschillende kranten en in 1983 kwam zijn debuut uit, *Nathan Sid*. De stijl van Van Dis is luchtig en zijn verhalen en romans zijn prettig leesbaar. Sinds zijn debuut heeft Van Dis zo'n twintig boeken geschreven. Een paar voorbeelden: *Casablanca* (1986), *Een barbaar in China* (1987), *Zilver, of Het verties van de onschuld* (1988), *Indische duinen* (1994) en *Dubbelleefde* (1999).

Nathan is een jongetje van Nederlands-Indische afkomst, dat in Nederland vlakbij het strand woont. Nederlands-Indië was de naam van Indonesië toen het nog een kolonie van Nederland was. In 1948 is Indonesië onafhankelijk geworden van Nederland en in die tijd zijn dan ook veel van de zogenoemde Indische Nederlanders terug naar Nederland gekomen. In Indonesië werd Maleis gesproken en het Nederlands van de Indische Nederlanders bevatte veel Maleise woorden. In het korte verhaal hierna logeren de twee Indische tantes van Nathan een week bij het gezin en voor Nathan is dat niet altijd leuk.